

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6202 - Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Pojišťovnictví

Vývoj českého pojišťovnictví po roce 1990

Development of the czech insurance sector after 1990

BP – PO – KPO – 2006 - 04

PETRA VOJTĚCHOVÁ

Vedoucí práce: doc. Ing. Eva Ducháčková, CSc., KPO

Konzultant: Ing. Jan Beníšek, KPO

Počet stran: 36

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 15.5.2006

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 15.5.2006

Podpis:

Resumé

Bakalářská práce se zabývá analýzou českého pojistného trhu po roce 1990. Snaží se vystihnout situaci po roce 1990 ve srovnání s podmínkami pojišťovnictví za dob centrálně plánované ekonomiky. Blíže se zaměřuje na analýzu v oblasti pojistitelů a pojistných produktů v jednotlivých časových intervalech. Zabývá se postupnou demonopolizací trhu a příchodem nových pojišťovacích institucí na trh. Další část práce se zabývá ukazatelem pojištěnosti, jakožto jedním z hlavních ukazatelů úrovně pojistného trhu. Nabízí možnost srovnání úrovně českého pojistného trhu z hlediska pojištěnosti s vybranými státy. Poslední část se věnuje rozboru faktorů ovlivňujících pojistný trh, podrobněji inflaci a nezaměstnanosti.

Summary

Following bachelor thesis is being focused on the analysis of the czech insurance market since 1990. It is attempting to compare the insurance market after the year 1990 with the situation during the era of a command economy. It pays special attention to the insurers and insurance products in particular time periods. It covers a problem of demonopolization of the market and relating entry of new insurance institutions thereto. The other part of the thesis describes an index of insurance penetration as one of the main indicators of the maturity of the insurance market. It brings a possibility to compare Czech insurance market with selected foreign markets as for the insurance penetration. The last part of the thesis is dedicated to the analysis of the factors having impact on the development of the insurance market, in particular on inflation and unemployment.

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce doc. Ing. Evě Ducháčkové, CSc za zájem, rady, připomínky a čas, který věnovala mé práci. Poděkování patří také konzultantovi mé práce Ing. Janu Beníškovi.

Klíčová slova

Česká asociace pojišťoven

Český pojistný trh

Dozor v pojišťovnictví

Komerční pojišťovna

Neživotní pojištění

Plánovaná ekonomika

Pojistitel

Pojistná událost

Pojistný produkt

Pojištění

Pojištěnost

Pojišťovna

Pojišťovnictví

Tržní ekonomika

Zákon

Životní pojištění

Czech Insurance Association

Czech insured market

Insurance supervision

Commercial insurance company

General insurance

Planned economy

Insurer

Insured accident

Insurance product

Insurance

Insurance penetration

Insurance company

System of insurance

Market economy

Law, Act

Life insurance

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů	10
Úvod	11
1. Nastínění situace před rokem 1989	12
2. Státní dozor v pojišťovnictví a Česká asociace pojišťoven	13
2.1 Státní dozor v pojišťovnictví	13
2.2 Česká asociace pojišťoven	14
3. Období let 1990 – 1992	15
4. Vývoj v letech 1993 – 2000	16
4.1 Prostor pro nově vznikající pojišťovny	16
4.1.2 Česká pojišťovna	17
4.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů	19
4.2.1. Životní pojištění	19
4.2.2. Neživotní pojištění	19
4.3 Technické rezervy	20
5. Situace na pojistném trhu v roce 2001	21
5.1 Vývoj ve struktuře pojistitelů	21
5.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů	21
6. Situace na pojistném trhu v roce 2002	22
6.1 Povodně 2002	22
6.2 Vývoj ve struktuře pojistitelů	23
6.3 Vývoj ve struktuře pojistných produktů	24
7. Situace na pojistném trhu v roce 2003	25
7.1 Vývoj ve struktuře pojistitelů	25
7.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů	26
8. Situace na pojistném trhu v roce 2004	26
8.1 Vývoj ve struktuře pojistitelů	27
8.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů	30
9. Situace na pojistném trhu v roce 2005	31
10. Analýza vývoje úrovně pojistného trhu na základě ukazatelů pojištěnosti	32
10.1 Ukazatel pojištěnosti	33
10.1.1 Předepsané pojistné	33
10.1.2 Hrubý domácí produkt	34
10.1.3 Pojištěnost	35
11. Faktory ovlivňující pojistný trh	36
11.1 Vybrané vnější faktory	37
11.1.1 Vývoj inflace	37
11.1.2 Vývoj nezaměstnanosti	38
12. Shrnutí a prognózy do dalších let	40
Závěr	42
Seznam použité literatury	43
Seznam tabulek	43
Seznam obrázků	44
Seznam příloh	45

Seznam použitých zkratek a symbolů

doc.	docentka
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
Ing.	inženýr
kap.	kapitola
KCP	Komise pro cenné papíry
Kč	koruna česká
mfer	Ministerstvo financí České republiky
mil.	milion
mj.	mimo jiné
mld.	miliarda
např.	například
obr.	obrázek
ODS	Občanská demokratická strana
resp.	respektive
Sb.	sbírka
str.	strana
tab.	tabulka
tis.	tisíc
tj.	to je
ÚDDZ	Úřad pro dohled nad družstevními záložnami
ÚDPP	Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění
VB	Velká Británie

Úvod

Jednou ze základních funkcí ekonomiky je alokace materiálních zdrojů. Tím je umožněno poskytování služeb a zboží, které jsou žádané. Ve většině případů to jsou právě trhy, jež jsou za zmiňovanou alokaci zodpovědné. Tak jako na finančních trzích se střetává nabídka a poptávka po finančních instrumentech, stejně tak se na pojistném trhu setkává poptávka a nabídka, tentokrát však po pojištění, resp. pojistné ochraně.

Český pojistný trh zaznamenal ve svém vývoji mnoho změn souvisejících s daným politickým režimem v zemi. Centrálně plánovaná ekonomika oblasti pojišťovnictví příliš nepřála. Konkurence za těchto časů *de facto* neexistovala. Jak občané, tak právnické subjekty, neměly možnost výběru pojistitele. Na českém trhu nefigurovala žádná ze zahraničních pojišťovacích institucí. Až po roce 1989 dochází k postupnému uvolňování trhu a vytváření konkurenčního prostředí. Na českém trhu se rozrůstá počet domácích pojišťovacích institucí, vstupují zahraniční pojišťovny. Pojišťovny nabízejí stále více druhů pojištění, s cílem, co nejvíce uspokojit přání svých klientů. Ve formě bonusů se snaží pojišťovny motivovat své klienty, aby si vybrali právě je.

Cílem mé práce je analyzovat situaci na nynějším českém pojistném trhu ve srovnání se situací na trhu z dob dřívějších, tedy před rokem 1989 a dále přiblížit vývojové změny po roce 1990. Již z úvodních slov je zřejmé, že odlišností na těchto dvou trzích nalezneme dost. Blíže bych se chtěla zaměřit na vývoj ve struktuře pojistitelů a pojistných produktů, dále pak na ukazatele úrovně pojistného trhu. V poslední části své práce se budu zabývat rozborem faktorů ovlivňujících pojistný trh.

1. Nastínění situace před rokem 1989

(centrálně plánovaná ekonomika)

V roce 1945 působilo v tehdejším Československu 733 pojišťoven a pojišťovacích spolků. S rokem 1948 se k moci dostala komunistická strana a s ní přišlo i centrálně plánované hospodářství. Jedním ze základních rysů komunistické ideologie bylo převzetí moci, odstranění demokracie a reorganizace hospodářství. To se dotklo též oblasti pojišťovnictví, došlo k jeho zestátnění. Tím byl předurčen vývoj pojišťovnictví v Československu na více jak 40 let. Dekretem prezidenta republiky z 24. října 1945 bylo znárodněno 733 pojišťoven a pojišťovacích spolků, které do té doby na československém pojistném trhu existovaly. Všechny zestátněné pojišťovny byly od 1.1.1947 sloučeny do pěti národních podniků. Tato situace však netrvala dlouho a již o rok později došlo ke sloučení těchto pěti národních podniků a tím vznikla *Československá pojišťovna*, národní podnik. Existovalo několik výjimek, které však neměly větší význam. Jmenujme např. spolky na úseku pohřebního pojišťovnictví. Úplný monopol Československé pojišťovny je spojen s rokem 1950, kdy veškeré organizace a spolky nabízející pojišťovací služby byly donuceny svou činnost ukončit nebo ji předat Československé pojišťovně. Tak byl na několik desetiletí přerušen přirozený tržní vývoj pojišťovnictví. V souvislosti s novým uspořádáním státu v roce 1968 byly z jedné státní pojišťovny vytvořeny dva samostatné subjekty – *Česká státní pojišťovna* (sídlo v Praze) a *Slovenská štátna poisťovňa* (sídlo v Bratislavě).

Centrálně plánovaná ekonomika v Československu na rozdíl od ostatních států, kde byla nastolena centrálně plánovaná ekonomika, přinesla i určité pozitivní skutečnosti. Od roku 1951 vstoupila v platnost reforma odpovědnostního pojištění motorových vozidel. S účinností této reformy byl zaveden vznik pojištění ze zákona, dále pojištění zahrnovalo rizika, která byla dříve nepojistitelná. Další změnou bylo zrušení spoluúčasti pojistníka na náhradě škody.

Ve srovnání s jinými komunistickými zeměmi bylo v Československu významným způsobem zdokonaleno pojištění domácností a pojištění rodinných domků. Pojištění bylo koncipováno tak, aby se vztahovalo na pokud možno co nejvíce rizik spojených s užíváním příslušného majetku. Koncem 40. let se začalo pracovat na „sdruženém pojištění domácností“ a „sdruženém pojištění staveb“. Díky sdružení živelního pojištění,

vodovodního pojištění, odpovědnostního pojištění a pojištění pro případ odcizení došlo ke snížení celkového průměrného rizika a také ke snížení správních nákladů a tím mohlo dojít ke zlevnění tohoto pojištění.

Zpočátku bylo možné pozorovat určité přednosti zestátněného pojišťovnictví (viz. výše). V tom se československé pojišťovnictví odlišovalo od ostatních centrálně plánovaných ekonomik. Bylo tomu tak díky zkušeným pojišťovacím odborníkům, kteří získali své zkušenosti v tržních ekonomikách. To však platilo pouze v začátcích, nedostatky se začaly postupně projevovat ve srovnání s rozvojem pojistných trhů v západních zemích.

Po roce 1989 nastaly zásadní změny týkající se českého pojistného trhu. Došlo k jeho rozvoji, který přinesl řadu nových prvků. Tyto prvky byly v plánované ekonomice potlačovány nebo se nepoužívaly. Po zániku monopolu jedné pojišťovny se začalo projevovat konkurenční prostředí a tržní ekonomika. Přijetí zákona č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, otevřelo cestu k budování pojistného trhu, následné liberalizaci a propojení české pojistného trhu se světovým. Byl tím vytvořen prostor pro vývoj pojišťovnictví v nových ekonomických podmínkách. Na pojistný trh vstoupily zahraniční pojišťovací instituce s novými pojistnými produkty, které nám byly do té doby neznámé. Změnilo se celkové myšlení pojistitelů v souvislosti s novými úkoly pro rozvoj pojistného trhu, změnil se přístup ke klientům.

2. Státní dozor v pojišťovnictví a Česká asociace pojišťoven

2.1 Státní dozor v pojišťovnictví

Pojištění a pojišťovnictví tvoří specifickou část kapitálového trhu a všude na světě patří k významným odvětvím ekonomiky. Z toho důvodu je nutné, aby existoval státní dozor. Neodmyslitelnou součástí nově se utvářejícího pojistného trhu (po roce 1989) bylo tedy zřízení *Státního dozoru v pojišťovnictví* (od roku 1994 rozšířen o státní dozor nad penzijními fondy), který by měl na starost kontrolu veškeré činnosti pojišťovacích institucí jak z právního, tak ekonomického či finančního hlediska. Smyslem státního dozoru je chránění zájmů klientů a dbát na to, aby byly veškeré závazky ze strany pojišťovny trvale

splnitelné, současně kontrolovat pojišťovny, aby nabízely solidní produkty. Legislativně byla činnost dozoru upravena zákonem č. 185/1991 Sb.

Státní dozor se věnuje těmto základním činnostem:

- kontrolní činnost – otázky tvorby a použití technických rezerv, dodržování právních nařízení, otázky solventnosti pojišťovny (zajišťovny)
- povolovací činnost – udělování licencí (povolení k činnosti) nově vznikajícím pojišťovacím subjektům (prověření formální úplnosti podkladů)
- legislativní činnost – příprava návrhů právních předpisů upravujících pojištění a pojišťovnictví

V České republice byl do roku 2006 státní dozor vykonáván *dozorčím orgánem na Ministerstvu financí*. Tak jako se postupně rozvíjel a rozvíjí pojistný trh, stejně tak se rozvíjel i státní dozor, jak co do počtu pracovníků, tak co do zvyšování jejich kvalifikace.

Dne 1. dubna 2006 nabyl účinnosti zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Od tohoto dne je státní dozor v pojišťovnictví vykonáván *Českou národní bankou* (ČNB), která převzala od Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění (ÚDPP) veškerou agendu. Dohled nad finančním trhem je nyní integrován do ČNB, která k 1.1.2006 převzala též agendu od Komise pro cenné papíry (KCP) a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami (ÚDDZ). Spojení těchto institucí je obrazem pozitivního vývoje finančního trhu, navíc bude možno snížit náklady na provádění dohledu.

2.2 Česká asociace pojišťoven

Instituce, která slouží ke spolupráci, podpoře vzájemné pomoci pojišťoven a zajišťoven a je určitým protipólem státního dozoru v pojišťovnictví, se nazývá *Česká asociace pojišťoven* (dále ČAP). Svou činnost zahájila ČAP 1.1.1994 jako zájmové sdružení komerčních pojišťoven (do roku 1992 Československá asociace pojišťoven, založena v roce 1991). Jedním z úkolů ČAP je shromažďování a zpracovávání statistických údajů

svých členů. ČAP spoluvytváří příznivé podmínky pro rozvoj pojišťovnictví, prosazuje etická pravidla soutěže a v neposlední řadě je i iniciátorem legislativních změn. Členy asociace jsou pojišťovny, které splnily podmínky stanovené zákonem o pojišťovnictví a mají tedy povolení k podnikání v pojišťovnictví na území České republiky. ČAP dnes tvoří pojistitelé, kteří se dlouhodobě podíleli na celkovém předepsaném pojistném více než 99%. K dalším členům ČAP patří přidružená Česká sekce Mezinárodního sdružení pro pojistná práva (AIDA) a Česká kancelář pojistitelů (ČKP).

3. Období let 1990 – 1992

Období let 1990 – 1992 je často označováno jako „období obnovy komerčního pojištění“. Nastaly změny, které se dotkly všech částí společenství. V dubnu roku 1990 byl odsouhlasen nový název státu – Československá federativní republika, následně se konaly první svobodné volby. Byla zahájena malá privatizace, posléze velká privatizace, jež měla nevyčíslitelný význam pro ekonomický vývoj.

Ještě v roce 1990 působila na českém pojistném trhu pouze jedna pojišťovna, v roce 1991 to byly 3 pojišťovny, v následujících letech se počet pojišťoven stále zvyšoval (viz. příloha č.1). Již zmiňovaný zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, byl přijat 6.dubna 1991. Zákon upravoval mj. specifické podmínky podnikání v pojišťovnictví a zavedl státní dozor. K zákonu byla vydána prováděcí vyhláška Ministerstva financí č. 259/1991 Sb., která stanovuje způsob tvorby a použití účelových pojistných fondů. Byl tak umožněn příchod nových pojišťovacích institucí a zahraničního kapitálu na český pojistný trh. Byl vytvořen prostor pro postupnou demonopolizaci pojistného trhu, docházelo k rozvoji pojišťovnictví v novém tržním prostředí. V první polovině 90.let čelily pojišťovny problémům se zastaralostí informačních systémů. Modernizace však přinesla své a vybavení českých pojišťoven se dostalo na úroveň vyspělých zemí.

V roce 1992 se uskutečnily nové volby, ze kterých vzešla vítězně nově vzniklá politická strana ODS společně v koalici s KDS. V říjnu roku 1992 byl schválen československou vládou návrh o zániku ČSFR, který nabyl účinnosti 31.12.1992 ve 24 hodin.

4. Vývoj v letech 1993 – 2000

4.1 Prostor pro nově vznikající pojišťovny

V roce 1993 došlo k rozdělení republiky na dnešní Českou republiku a Slovenskou republiku. K datu 31. prosince 1993 působilo v České republice 20 pojišťoven, které měly povolení dozorového orgánu k podnikání v pojišťovnictví. Z tohoto počtu provozovalo 5 pojišťoven pouze životní pojištění, 7 pouze neživotní pojištění a 8 nabízelo univerzální pojištění. Postupným vývojem, jenž je naznačen v následující tabulce, se trh rozšířil a k 31. prosinci 2000 na něm působilo celkem již 41 pojišťoven, z toho 3 životní, 20 neživotních a 18 univerzálních.

Tab. č. 1: Vývoj počtu pojišťoven v letech 1993 – 2000

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Životní pojišťovny	5	4	5	2	4	5	3	3
Neživotní pojišťovny	7	10	15	14	18	19	21	20
Univerzální pojišťovny	8	13	15	19	18	17	18	18
Počet pojišťoven celkem	20	27	35	35	40	41	42	41

Pramen: Výroční zpráva ČAP (1999)

Na růstu počtu pojišťoven se na počátku značnou měrou podílel tuzemský kapitál; zahraniční kapitál převažoval v roce 2000 v 16 pojišťovnách oproti 7 v roce 1993. Na konci roku 2000 bylo na českém pojistném trhu celkem 35 tuzemských pojišťoven oproti 14 v roce 1993. Počet zahraničních pojišťoven, které působí v ČR prostřednictvím svých poboček, se měnil jen nevýrazně a v roce 2000 dosáhl stejné výše jako v roce 1993. Vývoj počtu pojišťoven v členění podle původu kapitálu a vývoj průměrné výše základního kapitálu je patrný z následující tabulky.

Tab. č. 2: Pojišťovny podle původu kapitálu a průměrná výše základního kapitálu

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Počet pojišťoven celkem	20	27	35	35	40	41	42	41
z toho: organizačních složek	6	7	8	8	7	7	7	6
tuzemských pojišťoven	14	20	27	27	33	34	35	35
z toho: tuzemských s převahou zahr. kapitálu	7	10	12	12	13	15	15	16
tuzemských s převahou tuzem. kapitálu	7	10	15	15	20	19	20	19
Průměrná výše základního kapitálu v mil. Kč	227	210	270	324	312	337	374	381

Pramen: Výroční zpráva ČAP (1999)

Původně stoprocentní podíl České pojišťovny se snižoval ve prospěch nových pojišťoven. Jedním z hlavních cílů tehdejšího Československa bylo znovu vybudovat pojistné prostředí na bázi tržně ekonomických principů a vytvořit prostor pro příchod nových pojišťoven.

Z následující tabulky vyplývá, že podíl největších 5 pojišťoven se v průběhu let 1993 – 2000 zmenšil o téměř 20%. Podíl 10 největších pojišťoven se zmenšil o cca 8%. Pro srovnání uveďme, že průměrný podíl 5 největších pojišťoven na celkovém předepsaném pojistném v EU se pohybuje okolo 40%, podíl 10 největších pojišťoven okolo 50%.

Tab. č. 3: Koncentrace pojistného trhu (1993 - 2000)

	1993	1995	1997	1999	2000
Podíl největší pojišťovny	87,15	69,64	59,94	52,43	38,12
Podíl 5 největších pojišťoven	98,33	90,50	83,66	84,62	78,38
Podíl 10 největších pojišťoven	99,44	97,49	95,00	94,36	91,33

Pramen: Výroční zprávy ČAP (1993 - 2000)

Zásadní změnou v roce 1999 bylo, že 11 pojišťoven začalo provozovat pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Blíže se tomuto tématu věnuje následující kapitola. Vzrostl počet pojišťoven nabízejících investiční životní pojištění a pojištění vážných chorob.

Je zřejmé, že sektor pojišťovnictví musel projít postupným vývojem. Od roku 1993 si postupně buduje stále silnější pozici v národním hospodářství.

4.1.2 Česká pojišťovna

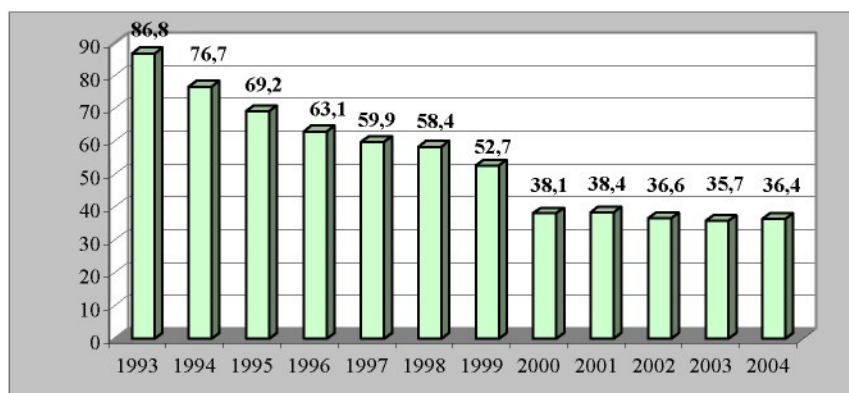
Příchod nových pojišťoven znamenal oslabování podílu České pojišťovny. V dubnu roku 1991 byl přijat zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, jehož hlavním přínosem byla možnost vzniku nových pojišťoven a vstup zahraničního kapitálu. Došlo k privatizaci České státní pojišťovny, která tehdy působila na pojistném trhu jako jediná pojišťovna v podobě státního podniku. Tím vznikla Česká pojišťovna. Do roku 1991 měla Česká pojišťovna monopol na pojistném trhu. V té době neexistovala žádná jiná pojišťovací instituce, která by na tehdy československém pojistném trhu nabízela své produkty. Až v roce 1991 začala na trhu působit další pojišťovna - Kooperativa, družstevní pojišťovna.

V následujících letech přicházely na pojistný trh nové a nové pojišťovny. Díky rozvoji pojistného trhu začala Česká pojišťovna ztrácet své dominantní postavení. Stále však patří k pojišťovnám s největším podílem na trhu.

Z následujícího grafu je patrný pokles podílu České pojišťovny na trhu od roku 1993 do roku 2004 o více jak 50%. Tento pokles je dán jednak větší dynamikou růstu předepsaného pojistného u ostatních pojišťoven, ale také nárůstem počtu pojišťoven. K prvnímu markantnímu poklesu podílu na trhu došlo v roce 1993, kdy na trh vstupovaly jak nové tuzemské, tak i zahraniční, pojišťovny. Další pokles je patrný v roce 2000. Oproti předchozímu roku je to téměř o 15%. Tato skutečnost byla způsobena přijetím zákona

č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), který umožnil zásadní transformaci tohoto pojištění. Přijetím tohoto zákona se pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla stává povinně smluvním pojištěním (do té doby forma zákonného pojištění). Česká pojišťovna přestala být tedy jedinou pojišťovnou, která tento druh pojištění nabízela. V roce 2000 obdrželo licenci k provozování tohoto pojištění 12 pojišťoven, které v témže roce uzavřely více než 5 milionů pojistných smluv. Pro zajímavost uveďme, že celkový počet uzavřených pojistných smluv se v roce 2000 pohyboval okolo 20 milionů. Je tedy zřejmé, že pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla tvoří významnou část celé ekonomiky. Na trhu se objevila další novinka – systém „bonus a malus“. Bonusem se rozumí cenové zvýhodnění majitele vozidla za tzv. beznehodovostní průběh. V případě malusu se jedná o opak, tedy o přírážku k pojistnému za zvýšený počet zaviněných pojistných událostí.

Obrázek č.1: Podíl České pojišťovny na domácím trhu v letech 1993 – 2004

Pramen: Výroční zprávy ČAP (1993 – 2004)

4.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů

4.2.1. Životní pojištění

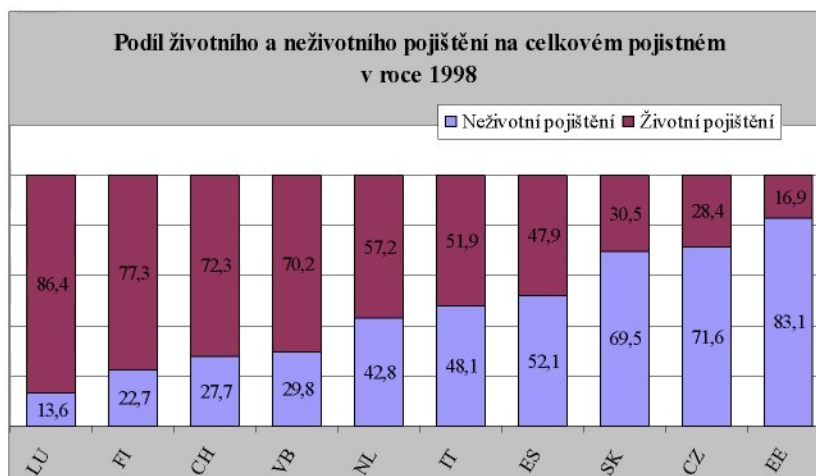
Životní pojištění během této doby stále více přibíralo na svém významu. Lidé více docenují význam tohoto pojištění, avšak stále se pohybuje značně pod hodnotou EU. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném činil v roce 1999 31,7 % (v zemích EU v roce 1998 v průměru 58%). Můžeme tvrdit, že příčinou tohoto rozdílu je jistá setrvačnost v myšlení občanů, kteří stále žijí v domněnì, že stát se „postará.“ V roce 1999 byla dosažena velmi vysoká dynamika růstu. Důkazem je nárůst předepsaného pojistného, které se zvýšilo o 39,5% ve srovnání s rokem předchozím. Tento růst byl zapříčiněn zejména nabídkou nových pojistných produktů. Dalším faktorem mluvícím pro nárůst dynamiky růstu životního pojištění byl pokles úrokových sazeb z vkladů v bankách.

4.2.2. Neživotní pojištění

Léta 1997 a 1998 byly značně zasaženy povodňovými škodami. V roce 1997 bylo vyplaceno na škodách v důsledku povodní 1 972 mil. Kč, v roce 1998 to bylo 1 193 mil. Kč. V roce 1999 došlo u neživotního pojištění k zpomalení růstu. Tentýž rok byl ve znamení přípravy zákona o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou z provozu vozidla, kterému jsme se blíže věnovali v kap. 4.1.2. Největší složky neživotního pojištění tvořil v roce 1999 průmysl a podnikatelé (31%) a motorová vozidla – zákonné pojištění (17,2%).

Následující tabulka uvádí podíl životního a neživotního pojištění ve vybraných státech světa. Vidíme, že podíl životního pojištění je v České republice stále na nízké úrovni ve srovnání s vyspělými ekonomikami. Např. ve Švýcarsku tvořil v roce 1998 podíl životního pojištění 72,3% oproti České republice, kde dosáhl 28,4%.

Obrázek č. 2: Podíl životního a neživotního pojištění na celkovém pojistném (1998)

Pramen: www.mfcr.cz

Vysvětlivky: LU – Lucembursko, FI – Finsko, CH – Švýcarsko, VB – Velká Británie, NL – Nizozemí, IT – Itálie, ES - Estonsko, SK – Slovensko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko.

4.3 Technické rezervy

Pojišťovny a zajišťovny jsou povinny dle novely zákona o pojišťovnictví, provedené zákonem č. 320/1993 Sb. (včetně prováděcí vyhlášky) od roku 1995 vytvářet technické rezervy. Došlo k uzákonění dalších povinností – např. povinnost krýt rezervy odpovídajícími aktivy a vykazovat stanovené míry solventnosti. Tím došlo k větší ochraně spotřebitele v souvislosti s větší kontrolou podnikání. Novelou, která byla provedena zákonem č. 60/1995 Sb. bylo do zákona vneseno ustanovení umožňující podnikání v soukromém pojišťovnictví zdravotním pojišťovnám. V letech 1995 – 1999 mohly pojišťovny umisťovat technické rezervy pouze do majetkových cenných papírů, nemovitostí, půjček, dluhopisů a depozit.

Z následujících tabulek je patrný nárůst umístění dluhopisů a na druhé straně pokles umístění do depozit. Je to důsledkem větších možností finančního umístění, které přinesl nový zákon.

Tab. č. 4: Technické rezervy pojišťoven

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Životní pojištění	55 216	57 504	63 828	68 313	76 869	86 256
Neživotní pojištění	17 387	28 063	33 259	30 436	33 121	31 304
Celkem	72 603	85 567	90 087	98 749	109 990	117 560

Pramen: Výroční zpráva ČAP (1999)

Tab. č. 5: Finanční umístění (%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Nemovitosti	7,6	6,6	7,3	7,3	8,2	7,7
Majetkové cenné papíry	11,7	18,8	16,1	15,0	10,0	7,9
Dluhopisy	13,7	28,8	30,8	36,4	37,5	59,8
Půjčky	2,6	11,1	11,1	7,4	8,2	1,2
Depozita	64,4	34,7	34,7	33,9	36,1	12,8
Ostatní	x	x	x	x	x	10,6
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Výroční zpráva ČAP (1999)

5. Situace na pojistném trhu v roce 2001

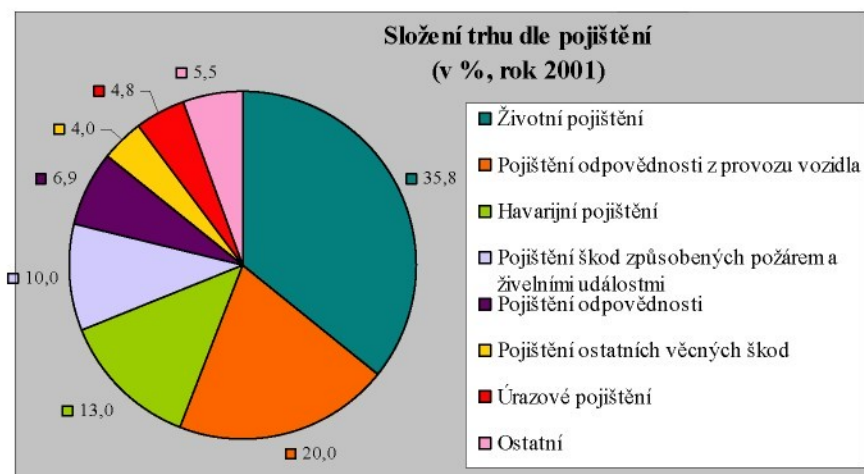
5.1 Vývoj ve struktuře pojistitelů

Rok 2001 nepřinesl velké změny v počtu pojišťoven. Licence k provozování činnosti byla odejmuta 2 pojišťovnám, povolení k provozování činnosti obdržely 4 pojišťovny. K 31.12.2001 působilo na českém pojistném trhu 43 subjektů. I nadále převažoval počet pojišťoven nabízejících neživotní pojištění. Podíl zahraničních akcionářů na základním kapitálu pojišťoven se zvýšil o 15%.

5.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů

Z následujícího obrázku a tabulky vyplývá, že největší část neživotního pojištění tvořilo pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (20%), dále pojištění havarijní (13%). Životní pojištění se stále pohybovalo pod hranicí 40%.

Obrázek č. 3: Složení trhu dle pojištění (2001)

Tab. č. 6: Složení trhu dle pojištění (2001)

	mil. Kč	%
Životní pojištění	28 222	35,8
Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	15 847	20,0
Havarijní pojištění	10 282	13,0
Pojištění škod způsobených požárem a živelními událostmi	7 912	10,0
Pojištění odpovědnosti	5 447	6,9
Pojištění ostatních věcných škod	3 147	4,0
Úrazové pojištění	3 792	4,8
Ostatní	4 433	5,5

Zdroj: Výroční zpráva ČAP (2001)

Rok 2001 přinesl rozvoj jak ve struktuře pojistných produktů, tak v oblasti počtu subjektů. Lze konstatovat, že došlo k zvyšování rozsahu a kvality služeb.

6. Situace na pojistném trhu v roce 2002

6.1 Povodně 2002

Rok 2002 je nepochybně spjat s rozsáhlými povodněmi, které do značné míry ovlivnily činnost pojišťoven. Každý čekal, do jaké míry ovlivní tato událost pojistný trh. Následky pro pojišťovny nebyly nakonec tak obrovské, jak se předpokládalo, neboť podstatnou část plnění převzali zajistitelé. První odhady se pohybovaly zhruba okolo 130 tisících pojistných událostí ve výši 19 miliard Kč potřebných na výplaty pojistných plnění. Do konce roku 2002 uhradily pojišťovny více než 14 miliard Kč. Likvidace škod probíhala i

nadále v roce 2003. V polovině roku 2003 bylo vyplaceno téměř 27 miliard Kč, přičemž podíl zajistitelů činil 23 miliard. Povodně zasáhly především průmyslové a městské aglomerace, ztráty v oblasti průmyslu činily 80% výše škod.

6.2 Vývoj ve struktuře pojistitelů

K 1. 1. 2002 působilo na českém pojistném trhu celkem 43 pojišťoven, k 31.12.2002 to bylo 42 subjektů. V průběhu roku 2002 bylo uděleno jedno nové povolení a to Vitalitas pojišťovně, a. s. Dvěma subjektům byla odejmuta licence - ČP DIRECT pojišťovna, a. s. a KRAVAG-SACH, Pojišťovna německé silniční dopravy, vzájemný pojišťovací spolek – organizační složka pro Českou republiku. U stávajících pojišťoven povolil státní dozor pěti pojišťovnám rozšíření pojišťovací činnosti o další pojistná odvětví, tím došlo k zpestření nabídky produktů. Jednalo se o následující pojišťovny: Allianz pojišťovna, a. s., IPB Pojišťovna, a. s. (nyní ČSOB pojišťovna), ČSOB pojišťovna, a.s., Union pojišťovna, a.s. a Wüstenrot, životní pojišťovna, a. s. Jedna pojišťovna byla k 31.12.2002 v konkurzu (CERTUSIA, pojišťovna a.s.). Na trhu působilo 22 neživotních, 3 životní a 17 pojišťoven se smíšenou činností.

V porovnání s předešlým rokem se celková výše základního kapitálu zvýšila o 6,8 % na 14,2 miliard Kč. Podíl zahraničního kapitálu na celkovém základním kapitálu klesl na úroveň 57%. To bylo zapříčiněno převážně změnou akcionářské struktury u CERTUSIE, pojišťovny a.s., u které se 100% vlastníkem stal český subjekt.

Následující tabulka nabízí strukturu podílu zahraničního kapitálu.

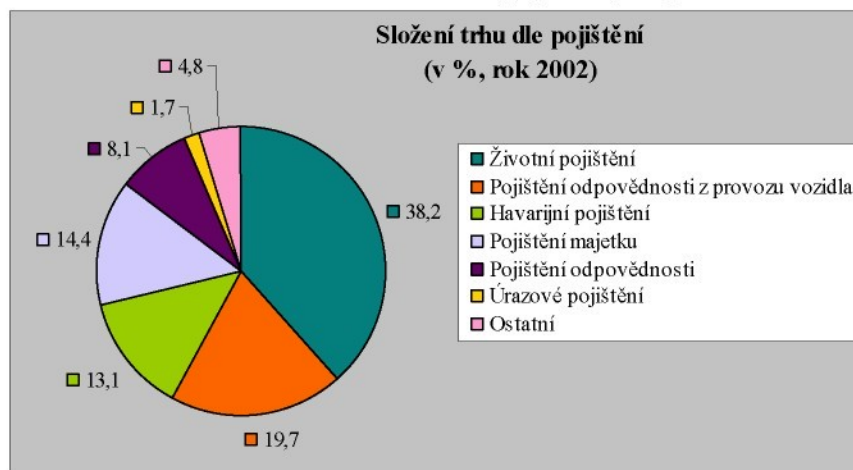
Tab. č. 7: Struktura podílu zahraničního kapitálu

Stát	Výše účasti (tis. Kč)	Podíl (%)
Nizozemí	3 183 230	39,6
Rakousko	2 331 184	29,0
Německo	881 100	10,9
Belgie	501 004	6,2
USA	370 000	4,6
Švýcarsko	243 100	3,0
VB	210 916	2,6
Slovinsko	168 000	2,1
Francie	106 000	1,3
Dánsko	55 500	0,7
Celkem	8 050 034	100

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2002)

6.3 Vývoj ve struktuře pojistných produktů

Obrázek č. 4: Složení trhu dle pojištění (2002)

Tab. č. 8: Složení trhu dle pojištění (2002)

	mil. Kč	%
Životní pojištění	34 212	38,2
Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	17 627	19,7
Havarijní pojištění	11 705	13,1
Pojištění majetku	12 843	14,4
Pojištění odpovědnosti	7 275	8,1
Úrazové pojištění	1 513	1,7
Ostatní	4 314	4,8

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2002)

I nadále tvořilo pojištění odpovědnosti z provozu vozidla s 19,7% největší část neživotního pojištění. Rok 2002 byl posledním rokem, kdy docházelo k částečné regulaci pojistných sazeb tohoto pojištění (k regulaci docházelo pomocí stanovení jejich minimálního a maximálního rozpětí Českou kanceláří pojistitelů). Od roku 2003 došlo k naprosté liberalizaci v této oblasti, pojišťovny mohou stanovit vlastní výši sazeb a vlastní kritéria posuzování.

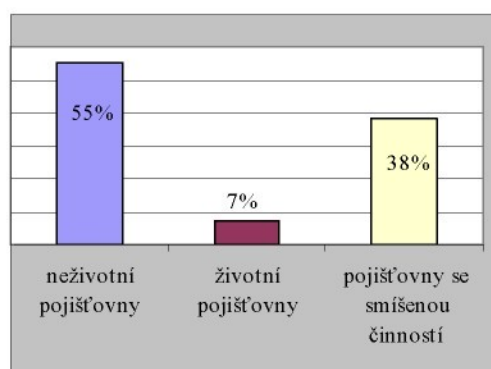
7. Situace na pojistném trhu v roce 2003

Předešlý rok postihly Českou republiku povodně. Tato skutečnost se do značné míry projevila v hospodaření pojišťoven. Pojišťovny s nastalou situací vyrovnaly vcelku dobře. K 31. 12. 2003 bylo nahlášeno 80 898 pojistných událostí. Z tohoto počtu bylo vyřízeno 78 410, což představuje téměř 100%.

7.1 Vývoj ve struktuře pojistitelů

Počet pojišťoven byl v roce 2003 stejný jako v předešlém roce. Povolení k provozování pojišťovací činnosti mělo 42 pojišťoven. V průběhu roku tři pojišťovny ukončily svou činnost. Jednalo se o tyto pojišťovny: CERTUSIA, pojišťovna a.s., Pardubická Pojišťovna, a.s a Zürich Versicherungs-Gesellschaft. Naopak tři pojišťovny získaly licenci k provozování činnosti - HDI Industrie Versicherung AG, Pojišťovna VZP, a.s. a Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij N.V. I nadále převažoval počet tuzemských pojišťoven, svou činnost provozovalo 34 tuzemských pojišťoven, u 11 z nich byly 100% vlastníkem české subjekty. Z pojišťoven působících na českém trhu měl jeden subjekt právní formu družstva, osm subjektů působilo jako organizační složka zahraniční pojišťovny a zbývající pojišťovny měly formu akciové společnosti.

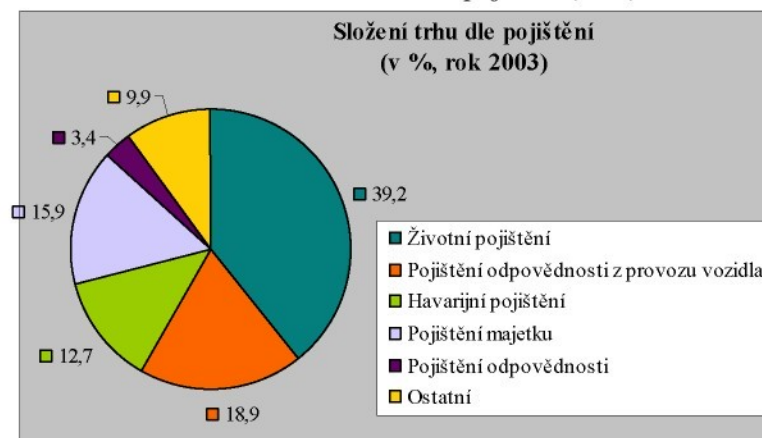
Obrázek č.5: Podíl na pojistném trhu (2003)

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2003)

7.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů

Obrázek č.6: Složení trhu dle pojištění (2003)

Tab. č. 9: Složení trhu dle pojištění (2003)

	mil. Kč	%
Životní pojištění	41,1	39,2
Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	19,8	18,9
Havarijní pojištění	13,3	12,7
Pojištění majetku	16,7	15,9
Pojištění odpovědnosti	3,5	3,4
Ostatní	10,4	9,9

Pramen: Pojistný trh v číslech, ČAP (2003)

V roce 2003 dosáhlo životní pojištění téměř 40% podílu na trhu. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla zmenšilo svůj podíl na 18,9%. Rok 2003 byl prvním rokem liberalizace tohoto pojištění. Žádná z pojišťoven však zásadním způsobem nezměnila předchozí systém kritérií pro posuzování škodného průběhu řidičů. Pojišťovny začaly při stanovení pojistného více využívat vazbu na historii chování pojištěného řidiče pomocí rozšířeného uplatňování systému bonusů a malusů. Dochází tak k výraznější diferenciaci pojistných sazeb mezi řidiči ve vazbě na jejich rizikovost.

8. Situace na pojistném trhu v roce 2004

Od 1. května 2004 se Česká republika stala řádným členem Evropské unie. Rok 2003 přinesl řadu legislativních změn souvisejících právě se vstupem do EU, s nimiž se muselo české pojišťovníctví „poprat“. Každý čekal, co nová nařízení a směrnice přinesou, do jaké míry se bude muset změnit dosavadní český pojistný trh. Pojišťovny připravovaly nové

aktivity a současně se připravovaly na nové skutečnosti související s novou legislativou. I přes tyto změny dopadl rok 2004 velmi slušně – celkový nárůst předepsaného pojistného vzrostl o téměř 7 %.

V průběhu let 1999 až 2004 byly přijaty následující zákony, resp. jejich novelizace:

- ❑ novela zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví;
- ❑ novela zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla;
- ❑ zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě;
- ❑ zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

8.1 Vývoj ve struktuře pojistitelů

Vstup České republiky do EU přináší nové možnosti v oblasti poskytování služeb. Zahraniční pojišťovací instituce mohou provozovat svou činnost na území České republiky na základě povolení uděleného příslušným úřadem svého domovského státu (přímé poskytování služeb, aniž by byly v členských státech zakládány pobočky) nebo na základě práva usazení se (nabízet služby s využitím poboček zřízených v členských státech). Stejně tak je tomu i naopak - tuzemské pojišťovny mají právo nabízet své produkty a služby na území jiného členského státu EU či EHP (mimo země EU též Island, Norsko a Lichtenštejnsko). Zavedení jednotného trhu v oblasti pojišťovnictví probíhá postupným odstraňováním historických právních řádů jednotlivých států. Ti se snažili bránit přístupu zahraničních osob na tuzemský trh.

Hlavní zásady vnitřního pojistného trhu:

- ❑ „ pojistitelé v jakémkoli členském státě musí mít svobodu vyvíjet činnost v kterémkoli jiném členském státě a nabízet v plném rozsahu své pojistné produkty v celém Společenství (aniž by k tomu museli využívat poboček),
- ❑ zahájení a provozování činnosti pojišťovacím podnikem bude podléhat udělení jediného povolení (licence), které bude takovému podniku umožňovat provozování činnosti v pojišťovnictví v rámci celého Společenství,
- ❑ za strany národních orgánů jednotlivých členských zemí podléhá pojistitel v zásadě stejným pravidlům doзору,

- ❑ zájemce o pojištění (fyzická nebo právnická osoba) musí mít právo zakoupit si toto pojištění kdekoliv ve Společenství,
- ❑ musí být dostatečná kontrola produktů a jejich nabízení, aby nebyla veřejnost uváděna v omyl, tato kontrola však nesmí bránit inovacím,
- ❑ zprostředkovatelé pojištění (agenti, makléři apod.) musí mít právo vyvíjet svoji činnost v zásadě za stejných podmínek v rámci celého Společenství,
- ❑ musí být k dispozici dostatečné a srovnatelné informace o situaci na trhu, o finanční situaci pojistitelů působících na trhu.“¹

K 31. 12. 2004 obdržel Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění notifikaci 187 pojišťoven a poboček z jiných členských států, které projevíly zájem podnikat na území ČR na základě práva dočasného poskytování služeb, a dvou pojišťoven, jenž chtějí nabízet své služby prostřednictvím pobočky zřízené na území ČR. K 31.12.2004 působilo v České republice celkem 40 pojišťoven, z toho 33 tuzemských (údaj nezahrnuje Českou kancelář pojistitelů, která je považována za tuzemskou pojišťovnu) a 7 poboček zahraničních pojišťoven.

Co se týká tuzemských pojišťoven, zájem provozovat pojišťovací činnost v jiných členských státech projevilo k 31. 12. 2004 na základě svobody dočasně poskytovat služby 8 tuzemských pojišťoven. Seznam těchto pojišťoven je uveden v následující tabulce.

Tab. č. 10: Přehled pojišťoven se sídlem v České republice s oprávněním dočasně poskytovat služby v EU či EHP k 31.12.2004

AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s.	všechny státy EU
Allianz pojišťovna, a.s. Euler Hermes Česob, úvěrová pojišťovna, a.s.	všechny státy EU a EHP Belgie, Estonsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Polsko Rakousko, Slovensko
Evropská cestovní pojišťovna, a.s.	Polsko, Slovensko
Komerční pojišťovna, a.s.	Slovensko
Kooperativa, pojišťovna, a.s.	Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko
MAXIMA pojišťovna, a.s.	Slovensko
Pojišťovna Slavia, a.s.	Slovensko

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2004)

¹ Böhm, A., *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie*, 1. vyd., Praha: ASPI, 2004, ISBN: 80-7357-020-3

Ze všech žádostí o rozšíření provozování pojišťovací činnosti bylo v roce 2004 vyhověno pouze 3 pojišťovnám: Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s., Nationale-Nederlanden, životní pojišťovna a UNIQA pojišťovna, a. s. Co se týká zajišťovací činnosti, bylo Ministerstvem financí uděleno povolení k rozšíření své zajišťovací činnosti dvěma pojišťovnám: Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s a Allianz pojišťovna, a.s.

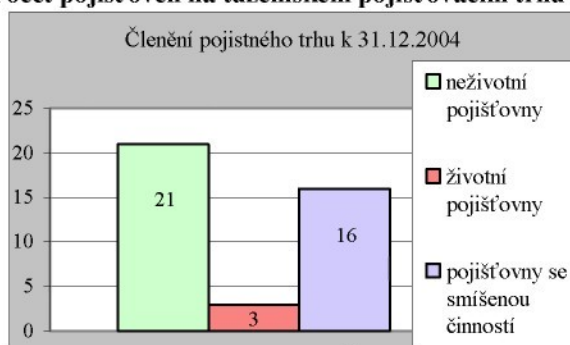
Tab. č. 11: Přehled jednotlivých rozhodnutí Ministerstva financí v roce 2004

Povolení k rozšíření provozování pojišťovací činnosti o jiná pojistná odvětví	3
Povolení k rozšíření provozování zajišťovací činnosti o jiná pojistná odvětví	2
Povolení k rozšíření provozování činností souvisejících s pojišťovací nebo zajišťovací činností	13
Odnětí povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti na žádost pojišťovny	3
Odnětí povolení k provozování části pojišťovací nebo zajišťovací činnosti na žádost pojišťovny	2
Schválení převodu pojistného kmene na žádost pojišťovny	3
Schválení převodu části pojistného kmene na žádost pojišťovny	3
Schválení způsobu záúčtování společných položek při souběžném provozování pojištění podle pojistných odvětví životních a neživotních pojištění	1
Udělení souhlasu se snížením základního kapitálu tuzemské pojišťovny nebo zajišťovny	1

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2004)

Dne 6. 5. 2005 bylo odňato povolení k provozování pojišťovací činnosti Union pojišťovně, a.s., která byla od 31. 12. 2004 v konkurzním řízení.

Obrázek č. 7: Počet pojišťoven na tuzemském pojišťovacím trhu k 31.12.2004

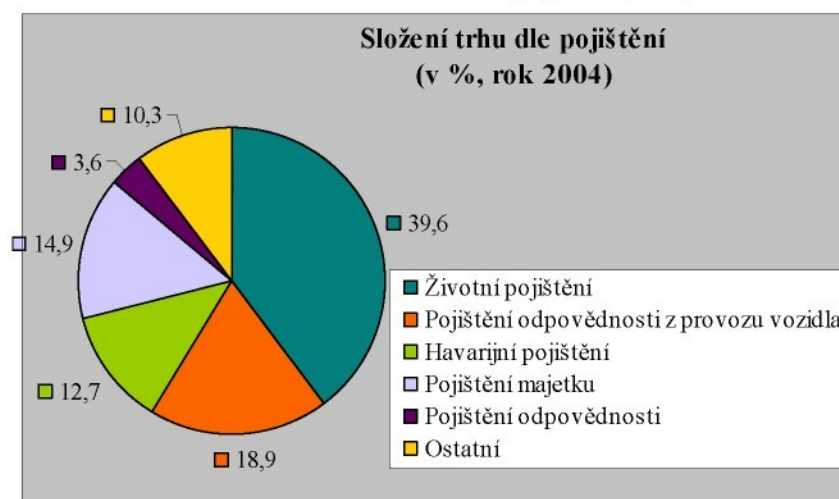

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2004)

Ke konci roku 2004 nabízelo na území České republiky své služby 21 neživotních pojišťoven, 16 životních pojišťoven a 3 pojišťovny se smíšenou činností. Údaje zahrnují jak tuzemské pojišťovny, tak pojišťovny z EU a EHP (kromě pojišťoven z jiného členského státu působících na základě svobody dočasně poskytovat služby).

8.2 Vývoj ve struktuře pojistných produktů

Obrázek č. 8: Složení trhu dle pojištění (2004)

Tab. č. 12: Složení trhu dle pojištění (2004)

	mld. Kč	%
Životní pojištění	44,2	39,6
Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	21,0	18,9
Havarijní pojištění	14,2	12,7
Pojištění majetku	16,7	14,9
Pojištění odpovědnosti	4,0	3,6
Ostatní	11,4	10,3

Pramen: Pojistný trh v číslech, ČAP (2004)

Ve srovnání s rokem 2003 nezaznamenala struktura pojistného trhu velkých změn. I nadále tvořilo největší složku životní pojištění s téměř 40% podílem na pojistném trhu. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla se stále pohybovalo okolo 20%. Havarijní pojištění, pojištění majetku i pojištění odpovědnosti byly také na srovnatelné úrovni jako v roce 2003.

Česká republika se se svým pojišťovníctvím důstojně začlenila do evropského pojistného trhu (CEA), státní dozor se stal členem výboru evropských dozorů (CEIOPS). Při tom všem docházelo i k rozvoji tuzemských aktivit pojišťoven. Přece jen se ale něco změnilo. Česká republika se stala členem jednotného evropského trhu. Přibyla konkurence, na český trh vstupují nové pojišťovací instituce. Český pojistný trh se musí vyrovnat s novými nebezpečími, ale také dostává nové šance.

9. Situace na pojistném trhu v roce 2005

Údaje z roku 2005 se ještě zpracovávají a řada z nich není ještě známa. Výroční zpráva bude dokončeno v polovině roku, proto tedy jen k již známým skutečnostem.

Loňský rok byl na tuzemském pojistném trhu ve znamení rozšiřování. Ve srovnání s předchozími lety nedošlo k zásadním změnám v legislativě pojišťovnictví.

Rozsáhlejší přírodní katastrofy se České republice také naštěstí vyhnuly, žádné jejich následky se tedy nemusely řešit. Naopak tomu bylo ve světě. Světové pojišťovnictví muselo čelit řadě velkých přírodních katastrof. Světové zajišťovny dokonce označují loňský rok za jeden z nejhorších roků v dějinách pojišťovnictví. Rány zaznamenali jak přímí pojistitelé, tak i zajišťovny. Je tedy patrné, že se tato nastalá situace může dotknout i našeho trhu. Dá se očekávat, že zajištění sazby pro české pojišťovny v následující době vzrostou, což se může projevit ve výši pojistných sazeb.

Ze začátku roku docházelo k dokončování aplikací nových pojišťovacích zákonů souvisejících s přístupem České republiky do EU. To se týkalo především zákonů o pojistné smlouvě a o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Od 1.1.2005 nabyly účinnosti ***zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí***. V souvislosti s tímto novým zákonem byl loňský rok ve znamení vzdělávacích programů a odborných zkoušek. Jedním z hlavních bodů nového zákona je stanovení rozsahu a obsahu odborného minima znalostí pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Nastalo období školení a přezkušování v oblasti zprostředkovatelské činnosti. Prvním krokem bylo tedy doškolování, v druhé fázi docházelo k samotnému přezkušování. Česká asociace pojišťoven a 17 členských pojišťoven, které mají právo vzdělávací programy a odborné zkoušky realizovat, se od počátku roku začaly věnovat této problematice. K tomuto účelu vydala ČAP studijní materiály, které slouží jako učební brožura pro samouky. Obsahově pokrývají zákonem definované minimum znalostí pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

V případě legislativních změn v oblasti pojišťovnictví jsou materiály aktualizovány a automaticky rozeslány všem, kteří si příslušnou licenci pro tyto studijní materiály

zakoupili. K první aktualizaci došlo již v závěru loňského roku v souvislosti se zákonem č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech. Systém aktualizace studijních materiálů je upraven závaznou metodikou. Zmiňme např. to, že za aktualizaci odpovídají vždy ty osoby, které se podílely na přípravě původních textů.

Za rok 2005 bylo vykonáno celkem 3052 odborných zkoušek základního stupně, které úspěšně splnilo 29 847 pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. Nárůst zájemců o absolvování těchto zkoušek pokračuje v roce 2006.

Pojistný trh zaznamenal v roce 2005 zpomalení růstu, avšak i nadále jeho tempo roste. To i přes to, že ještě v 1. pololetí roku 2005 byl zaznamenán pokles celkového pojistného o 0,6 %. Z předběžných výsledků za rok 2005 vyplývá, že pokles oproti roku 2004 byl zaznamenán zejména v oblasti životního pojištění, nárůst zde dosáhl pouze 1,6%. Příčinou je především pokles výkonů v oblasti jednorázově placeného pojistného, které se v celkové hodnotě dostalo pod hodnotu roku 2003. V oblasti běžně placeného pojistného, které tvoří základ dlouhodobé stability pojistného trhu, došlo k růstu o více než 7,1 %. Což je samozřejmě pozitivní. Neživotní pojištění v loňském roce rostlo. Předepsané pojistné dosáhlo úrovně 70,6 mld. Kč (nárůst o 4,8 %). Jeho podíl na celkovém předepsaném pojistném činil 60,4 %. Předepsané pojistné členů ČAP se zvýšilo o 3,5% oproti roku 2004 a dostalo se na úroveň 115,5 mld. Kč.

Pojišťovny také upevnilly svoji ekonomickou sílu hlavně v oblasti kvality a rychlosti svých služeb, z čehož profitují především klienti.

10. Analýza vývoje úrovně pojistného trhu na základě ukazatelů pojištěnosti

Úroveň pojistného trhu hodnotíme na základě několika ukazatelů. Jedná se o takové ukazatele, které hodnotí trh komplexně. Nejčastěji používanými ve vyspělých ekonomikách jsou tyto ukazatelé:

- Pojistné plnění
- Předepsané pojistné
- Škodovost

U všech těchto faktorů se analyzuje zvlášť životní a neživotní pojištění.

Dále to jsou především tyto ukazatele:

- Pojištěnost
- Počet komerčních pojišťoven
- Průměrné pojistné plnění na jednu pojistnou událost
- Počet zaměstnanců v pojišťovnictví
- Průměrné pojistné na jednu pojistnou smlouvu
- Počet vyřízených pojistných událostí
- Počet uzavřených pojistných smluv

10.1 Ukazatel pojištěnosti

Ukazatel pojištěnosti představuje poměr předepsaného pojistného k hrubému domácímu produktu v běžných cenách.

10.1.1 Předepsané pojistné

Celkové hrubé předepsané pojistné vzrostlo v roce 1993 z 22,8 mld. Kč na 70,6 mld. Kč v roce 2000. Na nárůstu se více podílelo životní pojištění, kde předepsané pojistné zaznamenalo největší vzestup v roce 1999. Neživotní pojištění roste meziročně především v závislosti na počtu pojišťoven, které je provozují. Náklady na pojistná plnění se vyvíjely vcelku rovnoměrně do roku 1996. K výkyvům došlo až v letech 1997-1999, mimo jiné v důsledku zvýšených výplat pojistného plnění z povodňových škod.

Tab. č. 13: Předepsané pojistné a náklady na pojistné

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Předepsané pojistné - neživotní poj.	16 915	22 222	24 598	30 188	35 293	40 548	42 991	70 589
- životní poj.	5 877	7 447	9 342	10 937	12 692	15 089	19 793	47 819
Celkem	22 792	29 669	33 940	41 125	47 985	55 367	62 784	22 770
Náklady na pojistná plnění	17 581	17 789	18 734	21 692	33 023	33 070	35 523	34 176

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2000)

Následující tabulka nás seznamuje s předepsaným pojistným v letech 2001, 2002 a 2003. V porovnání s rokem 2002 vzrostlo celkové předepsané pojistné o 16,9 %, v životním pojištění o 20,8 %, v neživotním pojištění pak o 14,5 %. Proti roku 2002 byla vyšší dynamika růstu předepsaného pojistného v oblasti neživotního pojištění. Tempo růstu se zvýšilo i v oblasti životního pojištění.

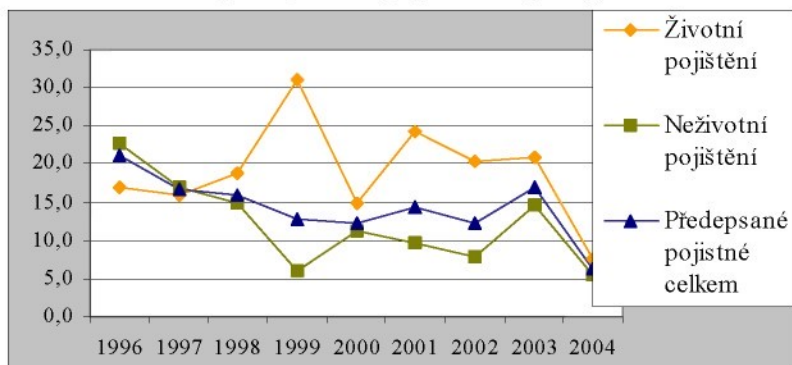
Tab. č. 14: Předepsané pojistné v jednotlivých letech (v mil. Kč)

	2001	2002	2003
Předepsané pojistné celkem	80 744	90 660	105 946
z toho: neživotní pojištění	52 462	56 624	64 817
životní pojištění	28 282	34 036	41 129

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2003)

Míra růstu předepsaného pojistného v oblasti životního pojištění zaznamenala největšího růstu v roce 1999 (viz. následující tabulka), kdy činila 31,2% oproti předchozímu období. Naopak míra růstu předepsaného pojistného v oblasti neživotního pojištění zaznamenala v témže roce pokles o 6%. Míra růstu předepsaného pojistného celkem se od roku 1996 pohybuje v rozmezí od 6 do 22%.

Obrázek č. 9: Míra růstu předepsaného pojistného oproti předchozímu období (%)

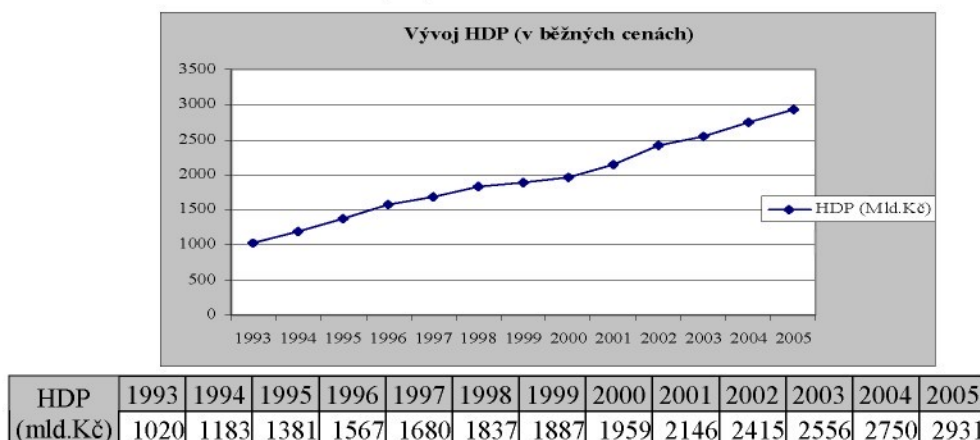

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2004)

10.1.2 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje hodnotu veškerého zboží a veškerých služeb vyrobených v ekonomice v daném roce. Skládá se ze spotřeby (soukromé a vládní), investic a čistého vývozu (tj. rozdílu mezi vývozy a dovozy). Roste-li spotřeba a investice, a zároveň se zlepšuje zahraniční obchod, výsledkem nemůže být nic jiného, než růst HDP.

Obrázek č. 10: Vývoj HDP od roku 1993 do roku 2005

Pramen: Český statistický úřad

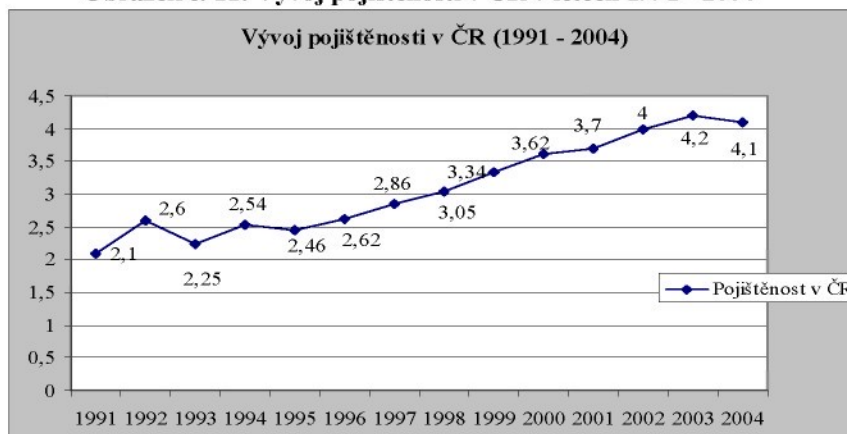
Z dlouhodobého hlediska lze konstatovat, že HDP v ČR od roku 1993 stále roste.

V loňském roce dosáhl úrovně 2931 mld. Kč.

10.1.3 Pojištěnost

Na základě dlouhodobého pozorování lze konstatovat, že od roku 1991 se ukazatel pojištěnosti postupně zvyšoval. V roce 1992 dosáhla pojištěnost 2,6%. Pro srovnání uvádím pojištěnost v některých evropských státech pro rok 1992: Kypr 3,2%, Malta 3,2%, Maďarsko 2,0%, Polsko 1,8%, Slovinsko 3,2%, EU 6,2%. Nutno podotknout, že v roce 1997 provedl Český statistický úřad změnu metodiky výpočtu HDP. Hodnoty pojištěnosti v jednotlivých zemích EU se pohybovaly v rozmezí 5 – 10%. Hranici 10% překročily pouze tyto státy: Lucembursko (22,9%), VB (11,3%) a Nizozemí (9,2%). Naopak pod 5% pojištěnosti bylo Řecko s 1,9%. Je zřejmé, že dochází ke stálému zvyšování hodnoty ukazatele pojištěnosti, tedy k zvyšování úrovně pojistného trhu.

Obrázek č. 11: Vývoj pojištěnosti v ČR v letech 1991 - 2004

Následující tabulka uvádí údaje pojištěnosti pro rok 2002 ve vybraných státech.

Tab. č.15: Procentuelní podíl předepsaného pojistného na HDP

	celkem	na zdravotní	celkem
1. Kypr ¹	2,46	2,06	4,49
2. Česká republika ²	1,50	2,50	4,00
3. Estonsko	0,40	1,60	2,00
4. Maďarsko	1,30	1,17	2,36
5. Lotyšsko	0,40	1,60	2,00
6. Litva	0,28	1,25	1,53
7. Malta ³	2,24	2,51	4,75
8. Polsko	1,20	1,72	3,01
9. Slovensko	1,07	1,94	3,01
10. Slovinsko	1,13	4,45	5,58

¹ rok 2001, ² údaj aktualizován

(zdroj: podklady IAS pro 17. konferenci v Lublani)

Pramen: Výroční zpráva ČAP (2002)

Faktorům, které ovlivňují pojistný trh, se věnuje následující kapitola.

11. Faktory ovlivňující pojistný trh

Pojistný trh ovlivňuje mnoho faktorů. Tyto faktory lze rozčlenit na vnější (ovlivňují pojistný trh zvenčí) a vnitřní (ovlivňují pojistný trh zevnitř).

K vnitřním faktorům patří:

- **Vývoj inflace.**
- **Vývoj nezaměstnanosti.**
- **Vývoj a objem hrubého domácího produktu.**
- Peněžní příjmy obyvatelstva (příp. průměrná mzda).
- Počet obyvatel (jejich věková struktura, střední délka života – v členění na muže a ženy).
- Objem výdajů domácnosti a jejich struktura.
- Situace u ostatních segmentů finančního trhu.
- Další faktory.

K vnitřním faktorům se řadí:

- Pojišťovací a zajišťovací činnost a jiná související činnost, kterou vykonávají komerční pojišťovny a zajišťovny.
- Zájem o pojištění vytvářený pojistníky, resp. pojištěnými.
- Chápání významu pojištění ze strany pojistníků, resp. pojištěných.
- Regulace pojistného trhu dozorem v pojišťovnictví.
- Činnost asociace pojišťoven.
- Další faktory.

11.1 Vybrané vnější faktory

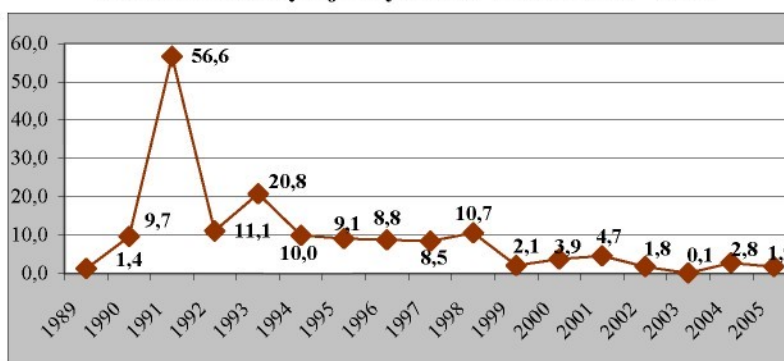
K nejdůležitějším makroekonomickým ukazatelům patří *vývoj inflace, vývoj nezaměstnanosti a vývoj a objem hrubého domácího produktu*. Vývoji HDP jsme se věnovali již v minulé kapitole (kapitola 10.1.2.), nyní tedy blíže ke dvěma jmenovaným.

11.1.1 Vývoj inflace

Inflace je obecně definována jako růst cenové hladiny, tzn. charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období. Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen.

Následující tabulka nás seznamuje s vývojem inflace v ČR v letech 1989 – 2005.

Obrázek č. 12: Vývoj míry inflace v letech 1989 - 2005

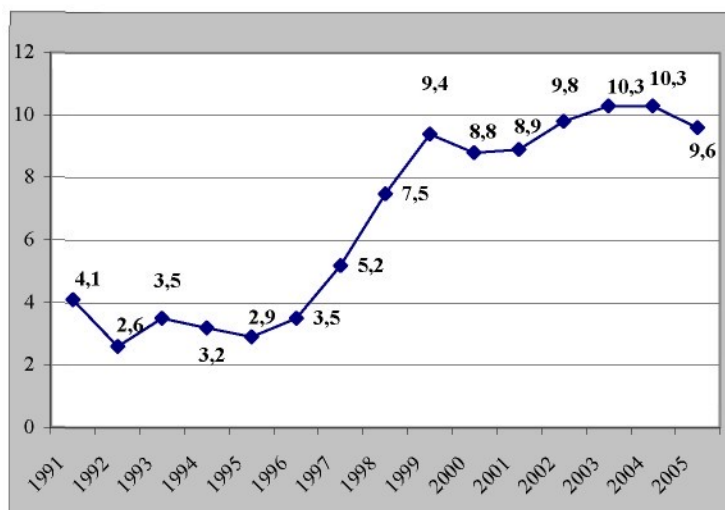
Pramen: www.estav.cz

Od roku 1992 do roku 1998 se inflace pohybovala okolo 10%. Od roku 1999 se pohybuje v rozmezí 1% – 4%. Výjimkou byl rok 2003, kdy inflace dosáhla pouhých 0,1%.

K poklesu pojištěnosti v roce 1993 (viz. kap. 10.1.3) přispěla jistě také inflace, která v témže roce dosáhla 20,8%.

11.1.2 Vývoj nezaměstnanosti

Obrázek č. 13: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1991 – 2005

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Jak lze vypořádat z předešlého obrázku, nezaměstnanost v ČR stále roste. Existuje určitá závislost mezi pojištěním a nezaměstnaností. Čím větší je nezaměstnanost, tím mají lidé méně peněz, tím pádem méně peněz vkládají do pojištění.

Důvody růstu nezaměstnanosti v ČR jsou shrnuty zde:

- „ V 90. letech došlo v několika regionech k razantnímu útlumu těžby hnědého (severní Čechy) a černého uhlí (Ostravsko). Největší železářny v ČR se musely vyrovnat s novými tržními hospodářskými podmínkami v ČR a se ztrátou sovětského trhu. Mnoho z nich razantně omezilo výrobu a některé se dostaly až na pokraj existenčních problémů. To vše se logicky promítlo na odběru uhlí z již zmíněných regionů. Mnoho horníků a dalších zaměstnanců dolů se tak ocitlo bez práce a díky své jednostranné kvalifikaci i bez možnosti další práci si opět najít. Díky tomu vznikla v Česku tzv. strukturovaná nezaměstnanost, se kterou se bude české hospodářství vypořádávat ještě několik desítek let.

- Druhým důvodem rostoucí nezaměstnanosti v druhé polovině 90. let byla *restrukturalizace předimenzovaných, neefektivních a zastaralých průmyslových závodů*, které se nenacházely již jen v uhelných regionech. Jednalo se například o plzeňskou Škodovku, Zetor, Teslu a Tatra. K nim se přidaly železářny Vítkovice, Třinec i Nová huť. Takto postižených podniků v ČR by se dalo vyjmenovat nejméně několik desítek. Některé společnosti byly "vytunelované" a mnoho dalších postihla hospodářská recese v roce 1997 a krachy některých bank, na kterých byly finančně závislé. Nezaměstnanost se tak mezi léty 1997 - 1999 zvýšila razantním tempem prakticky v celé ČR.
- Vysoká nezaměstnanost se v ČR drží a stále nepatrně roste v oblasti Jeseníků. Je zde velice nízká kupní síla obyvatel, složité je to s infrastrukturou (horská oblast), mnoho lidí se z této oblasti stěhuje do bohatších částí ČR a naopak málo investorů se do Jeseníků vydává podnikat. Výsledkem toho je postupné vylidňování celé oblasti a neustálý nárůst nezaměstnanosti.
- Nezaměstnanost se v posledních třech letech zvyšuje hlavně díky *absenci tvorby nových pracovních míst*. Zatímco v roce 1996 bylo na trhu k dispozici 100 000 "oficiálně" volných pracovních míst, v roce 2001 (leden) to bylo pouhých 54 tisíc míst, o rok později 52 tisíc, v lednu 2003 jen 40 tisíc míst a v lednu 2004 bylo na trhu k dispozici velice nízkých 39 tisíc míst.
- Dalším negativním jevem pro celou ekonomiku je neustálé *zvyšování minimální mzdy*. V posledních letech se minimální mzda zvyšuje takovým tempem, které v žádném případě neodpovídá růstu ostatních mezd, růstu produktivity práce a ani větší kvalifikaci osob pobírající tuto mzdu. Díky růstu minimální mzdy se zvyšují celé další mzdové tarify, ve kterých je zákonem určena minimální mzda (kuchař, prodavačka...) ve výši 8 - 10 tisíc korun. Mnoho osob s nízkou kvalifikací je díky tomuto růstu propuštěno a ostatním zaměstnancům se načerno zvyšuje pracovní doba nebo množství práce.“²

² Euroekonom [online]. Dostupné z: <<http://www.euroekonom.cz>>

12. Shrnutí a prognózy do dalších let

Jak již bylo řečeno, pojištění v České republice nemá v porovnání se západním světem ještě tu pravou váhu. Důkazem může být pojištěnost západních států, např. ve Velké Británii převažuje podíl pojistného na hrubém domácím produktu 12%, ve Švýcarsku 9%. Loňské údaje českého pojistného trhu mluví o cca 4% pojištěnosti. Lidé si postupně musí uvědomit a uvědomují, že demokracie sebou nepřináší jen možnost svobody myšlení a podnikání, ale též vystavuje každého odpovědnosti za vlastní bytí. Každý si musí uvědomit, jakým případným rizikům bude muset čelit. Čím více si lidé budou tuto skutečnost uvědomovat, tím více bude pojištění přibírat na významu. Dlouhá doba bez tržní ekonomiky přinesla své, lidé musí postupně nacházet tu správnou „cestičku“ k větší intenzitě pojištění. Blízká budoucnost jistě přinese větší diverzifikaci trhu, větší nabídku pojistných produktů.

Před rokem 1990 existovala v ČR jedna jediná pojišťovna nabízející pojištění. S nastolením demokracie se rozrůstal počet tuzemských pojišťoven, na trh přicházeli zahraniční investoři, docházelo k rozšiřování nabídky pojistných produktů. Zákon o pojišťovnictví z roku 1991 připustil nejdříve konkurenci domácích pojišťoven. V tomto roce kromě České pojišťovny vznikly ještě dva domácí subjekty. Zahraniční pojišťovny mohly na pojistný trh vstoupit až v roce 1992. Od roku 1992 se počet pojišťoven na pojistném trhu zvyšoval a v roce 1996 působilo na trhu již 35 pojišťoven. O pět let později si v České republice konkurovalo už 43 pojišťoven. V současné době se počet stabilizoval na 40 pojišťoven. Po přistoupení České republiky k Evropské unii se stal český pojistný trh součástí jednoho pojistného evropského trhu. Český pojistný trh po přistoupení k jednotnému trhu nezaznamenal výraznější nárůst počtu pojišťoven, protože všechny významné evropské přední pojišťovny působily na trhu dávno před vstupem do EU. Dá se předpokládat, že se v budoucnu bude rozšiřovat počet menších poboček v rámci svobody zakládání poboček. Pojišťovně z členské země, která by si chtěla založit v České republice svoji pobočku, stačí, když svoje působení ohlásí doзору na pojišťovnami a poskytne formální údaje.

Životní pojištění stále získává na významu. Jeho obliba na trhu se zvyšuje, ale jeho podíl na celkovém předepsaném pojistném prozatím nedoznal větších změn a stále se pohybuje okolo 40%. Od roku 2000 se začal zlepšovat jeho podíl, stále však nedosahujeme podílů jako na vyspělých pojistných trzích. Do budoucna se dá předpokládat, že jeho podíl na předepsaném pojistném poroste na úkor neživotního pojištění. Určitě tomu napomáhá stát daňovými úlevami na jedné straně, na druhé straně si lidé uvědomují, že současný důchodový systém není dostačující. Klientům nabízí toto pojištění nejen možnost pojistné ochrany, ale též možnost dlouhodobého spoření. Oblíbeným se stalo tzv. smíšené pojištění, kde má klient možnost pojistit se na život i na smrt.

Na nová rizika v podnikání reagovaly pojišťovny rozšířením nabídky pojistných produktů v podnikatelské sféře. Dá se předpokládat, že v oblasti neživotního pojištění v budoucnu poroste zájem o pojištění odpovědnosti, pojištění právní ochrany, pojištění záruky, pojištění úvěrové a úrazové a nemocenské pojištění.

Ničivé povodně v letech 1997 a 2002 se dotkly oblasti pojišťovnictví, nicméně pojišťovny se s pojistným plněním vyrovnaly vcelku dobře, část plnění přešla na zajišťovny.

V průběhu 90. let se i přes určité snahy nepodařilo prosadit zásadní legislativní změnu – demonopolizaci pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Až rok 2000 byl prvním rokem fungování pojištění odpovědnosti z provozu vozidla jako povinně smluvního pojištění (do té doby zákonné pojištění nabízené pouze Českou pojišťovnou).

1.5. 2004 se stala ČR členem Evropské unie, což sebou přineslo řadu legislativních změn. Harmonizace práva s EU bylo dosaženo přijetím následujících čtyř nových zákonů, resp. jejich novelizací: novela zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví; novela zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla; zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě; zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Soukromé pojišťovnictví České republiky se stalo srovnatelným s členskými státy Evropské unie nejen harmonizací práva, ale i kvalitou dozoru a trhu.

Závěr

České pojišťovnictví po roce 1989 prodělalo řadu významných změn. Pro roce 1989 proběhly v zemi politické a ekonomické změny, které se promítly i do pojišťovnictví. S přechodem od centrálně plánované ekonomiky k tržní ekonomice došlo k postupnému oživení českého pojišťovnictví.

Zásadním krokem ke znovuvzkříšení českého pojistného trhu se stal rok 1991, kdy byl přijat zákon o pojišťovnictví. Zrušil se monopol České státní pojišťovny a na trhu se připustila konkurence dalších pojišťoven. Na trhu začaly nejdříve působit nové tuzemské pojišťovny. V roce 1992 na trh mohly vstupovat přední zahraniční pojišťovny, které sebou přinesly nové možnosti a vysoce kvalitní služby. To mělo na celé pojišťovnictví blahodárný vliv. Kvalita nabízených služeb se zvyšovala. Pojistitelé rozšířili své palety pojistných produktů. Díky demonopolizaci trhu se do centra dění dostal zájem o klienta, který se stal jedním z hlavních priorit. Pojišťovny se snaží rozšiřováním nabídky pojistných produktů a kvalitou služeb zaujmout co největší počet potenciálních klientů. Mnoho nových produktů, jako např. pojištění podnikatelských rizik, se před rokem 1989 vůbec nenabízely, neboť v centrálně plánované ekonomice nebylo pro ně místa a byly potlačeny. Až v demokratickém tržním prostředí mohly nalézt nové pojistné produkty své místo. Počet pojišťoven se od roku 1991, kdy na pojistné trhu působily tři pojišťovny, zvyšoval a v roce 2004 působilo v České republice o 37 pojišťoven více než v roce 1991.

Ve stabilní a rostoucí ekonomice se dařilo i rozvíjejícímu se pojišťovnictví. Hodnoty ukazatelů jako předepsané pojistné a důležitý globální ukazatel pojištěnosti se zvyšovaly. Pozitivní dopad na celé pojišťovnictví mělo směřování do EU. Pojistný trh se slad'oval se směrnicemi Evropské unie, což vedlo ke zkvalitnění legislativy v pojišťovnictví. Vstupem do EU dne 1 . 5. 2005 se český pojistný trh připojil k jednotnému pojistnému trhu EU. Vstup na jednotný pojistný trh EU by nebyl možný bez předchozí harmonizace českého pojistného práva s evropským. Dynamika růstu pojistného trhu zaznamenala v posledních letech růst a dá se předpokládat, že i v následujících letech zůstane relativně vysoká a pojištění v České republice bude získávat na významu.

Seznam použité literatury

- Čejková, V., Pojistný trh. Praha: GRADA Publishing, 1. vyd., 2002, ISBN 80-247-0137-5.
- Ducháčková, E., Principy pojištění a pojišťovnictví, 2. vyd., Praha: Ekopress, 2005, ISBN 80-86119-92-0
- Böhm, A., Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie, 1. vyd., Praha: ASPI, 2004, ISBN 80-7357-020-3
- Jürgens, U., Der europäische Versicherungsmarkt, Bonn: Economica-Verl, 1993, ISBN 3-87081-091-2
- Daňhel, J., Kapitoly z pojistné teorie. Praha: Oeconomica, 2002, ISBN 80-245-0306-9
- Kopecký, K., Povinné ručení, pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, otázky a odpovědi. Praha: GRADA Publishing, spol. s r.o., 2002, ISBN 80-247-0114-6
- Český statistický úřad
- Výroční zprávy ČAP (1999 – 2004)
- Pojistný trh v číslech, ČAP
- Časopis Pojistný obzor
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Internetové stránky

- <http://www.cap.cz>
- <http://www.euroekonom.cz>
- <http://www.mfer.cz>
- <http://www.estav.cz>

Seznam tabulek

- Tab. č. 1: Vývoj počtu pojišťoven v letech 1993 – 2000
- Tab. č. 2: Pojišťovny podle původu kapitálu a průměrná výše základního kapitálu
- Tab. č. 3: Koncentrace pojistného trhu (1993 - 2000)
- Tab. č. 4: Technické rezervy pojišťoven
- Tab. č. 5: Finanční umístění (%)
- Tab. č. 6: Složení trhu dle pojištění (2001)
- Tab. č. 7: Struktura podílu zahraničního kapitálu
- Tab. č. 8: Složení trhu dle pojištění (2002)
- Tab. č. 9: Složení trhu dle pojištění (2003)
- Tab. č. 10: Přehled pojišťoven se sídlem v České republice s oprávněním dočasně poskytovat služby v EU či EHP k 31.12.2004
- Tab. č. 11: Přehled jednotlivých rozhodnutí Ministerstva financí v roce 2004
- Tab. č. 12: Složení trhu dle pojištění (2004)
- Tab. č. 13: Předepsané pojistné a náklady na pojistné
- Tab. č. 14: Předepsané pojistné v jednotlivých letech (v mil. Kč)
- Tab. č. 15: Procentuelní podíl předepsaného pojistného na HDP

Seznam obrázků

- Obrázek č. 1: Podíl České pojišťovny na domácím trhu v letech 1993 – 2004
- Obrázek č. 2: Podíl životního a neživotního pojištění na celkovém pojistném (1998)
- Obrázek č. 3: Složení trhu dle pojištění (2001)

Obrázek č. 4: Složení trhu dle pojištění (2002)
Obrázek č. 5: Podíl na pojistném trhu (2003)
Obrázek č. 6: Složení trhu dle pojištění (2003)
Obrázek č. 7: Počet pojišťoven na tuzemském pojišťovacím trhu k 31.12.2004
Obrázek č. 8: Složení trhu dle pojištění (2004)
Obrázek č. 9: Míra růstu předepsaného pojistného oproti předchozímu období (%)
Obrázek č.10: Vývoj HDP od roku 1993 do roku 2005
Obrázek č.11: Vývoj pojištěnosti v ČR v letech 1991 – 2004
Obrázek č.12: Vývoj míry inflace v letech 1989 – 2005
Obrázek č.13: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1991 – 2005

Seznam příloh

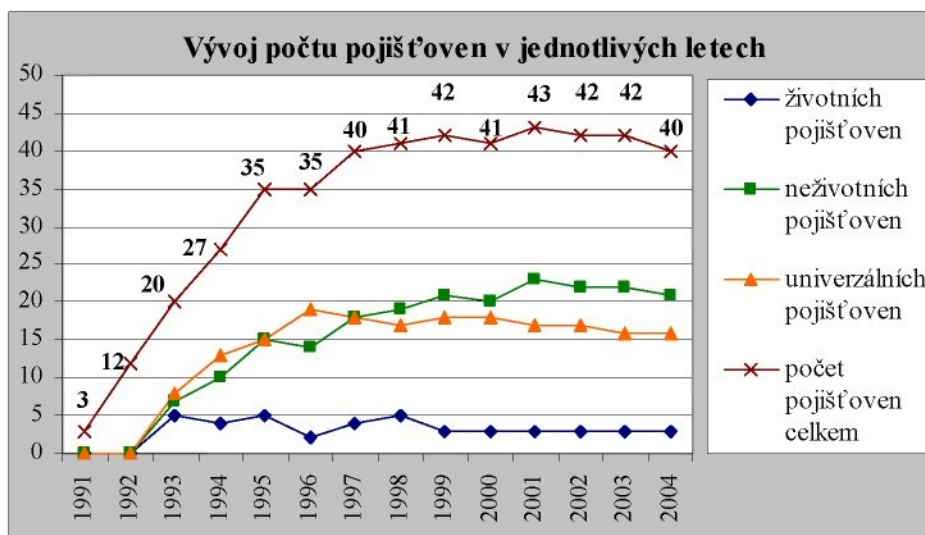
Příloha č.1: Vývoj počtu pojišťoven (1991 – 2005)
Příloha č.2: Průměrný počet zaměstnanců pojišťoven v jednotlivých letech
Příloha č.3: Pojišťovny se sídlem v ČR
Příloha č.4: Pojišťovny z EU - pobočky v ČR

Příloha č.1: Vývoj počtu pojišťoven (1991 – 2005)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
životních pojišťoven	*	*	5	4	5	2	4	5
neživotních pojišťoven	*	*	7	10	15	14	18	19
univerzálních pojišťoven	*	*	8	13	15	19	18	17
počet pojišťoven celkem	3	12	20	27	35	35	40	41

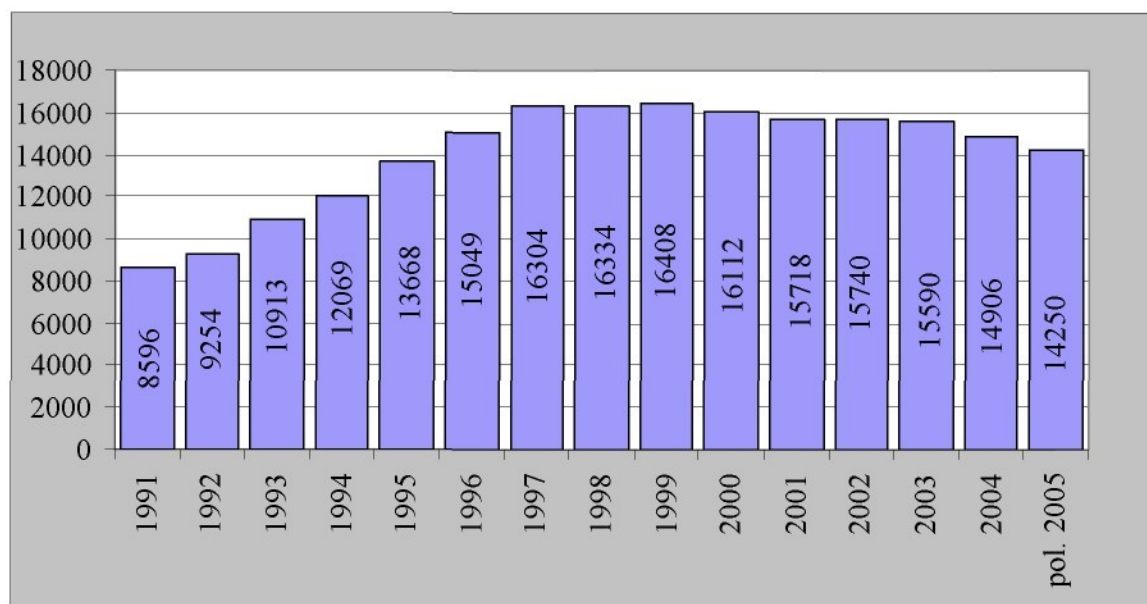
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
životních pojišťoven	3	3	3	3	3	3	*
neživotních pojišťoven	21	20	23	22	22	21	*
univerzálních pojišťoven	18	18	17	17	16	16	*
počet pojišťoven celkem	42	41	43	42	42	40	44

* Údaj není znám

Pramen: Výroční zprávy ČAP (1999 – 2004)

Příloha č.2: Průměrný počet zaměstnanců pojišťoven v jednotlivých letech

Pramen: Výroční zprávy ČAP (1999 – 2004)

Příloha č.3: Pojišťovny se sídlem v ČR

Stav k 13. březnu 2006

Název pojišťovny	Druh	Adresa
AEGON Pojišťovna, a.s.	Ž	Na Pankráci 26, 140 00 Praha 4
AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s.	N	V Celnici 1031/4, 110 00 Praha 1
Allianz pojišťovna, a.s.	U	Římská 103/12, 120 00 Praha 2
Aviva životní pojišťovna, a.s.	Ž	Londýnská 41, 120 21 Praha 2
Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo	N	Mírové náměstí 3d/519, 703 00 Ostrava
Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.	U	Budějovická 5/64, 140 00 Praha 4
Česká pojišťovna a.s.	U	Na Pankráci 121, 140 21 Praha 4
Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.	N	Litevská 1174/8, 100 00 Praha 10
ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB	U	Masarykovo náměstí 1458, 532 18 Pardubice
D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a.s.	N	Benešovská 40, 101 00 Praha 10
Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.	N	Molákova 576/11, 186 00 Praha 8
Evropská Cestovní Pojišťovna, a.s.	N	Kozí 5/916, P.O.BOX 809, 111 21 Praha 1
Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	N	Vodičkova 34/701, 111 21 Praha 1
Generali Pojišťovna a.s.	U	Bělehradská 132, 120 84 Praha 2
HALALI, všeobecná pojišťovna, a.s.	N	Jungmannova 32/25, 117 18 Praha 1
Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.	U	Římská 45, 120 00 Praha 2
Komerční pojišťovna, a.s.	U	Karolinská 1/650, 186 00 Praha 8
Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s.	N	Vodičkova 34/701, 111 21 Praha 1
Kooperativa, pojišťovna, a.s.	U	Templová 747, 110 01 Praha 1
MAXIMA pojišťovna, a.s.	U	Na dlouhém lánu 508/41, 160 00 Praha 6
Nationale-Nederlanden pojišťovna, a.s.	N	Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5
POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a.s.	U	Na Rybníčku 5/1329, 120 00 Praha 2
Pojišťovna České spořitelny, a.s.	U	náměstí Republiky 115, 530 02 Pardubice
Pojišťovna Slavia a.s.	N	Ve struhách 27/1076, 160 00 Praha 6
Pojišťovna VZP, a.s.	N	Jankovcova 1566/2b, Praha 7, PSČ 170 04
První Americko-česká pojišťovna, a.s.	U	V Celnici 1028/10, 117 21 Praha 1
Servisní pojišťovna a.s.	N	tř. T. Bati 627, 763 02 Zlín
Triglav pojišťovna, a.s.	N	Novobranská 1, 602 00 Brno
UNIQA pojišťovna, a.s.	U	Bělohorská 19, 160 12 Praha 6
VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.	U	Francouzská 28, 120 00 Praha 2
Vitalitas pojišťovna, a.s.	N	Roškotova 1225/1, 140 00 Praha 4
Winterthur pojišťovna a.s.	U	Lazarská 13/8, 120 00 Praha 2
Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.	Ž	nám. Kinských 602/2, 150 00 Praha 5

Příloha č.4: Pojišťovny z EU - pobočky v ČR

Stav k 3. březnu 2006

Název pojišťovny	Druh	Původ zřizovatele
1. Atradius Credit Insurance N. V., organizační složka	N	Nizozemské království
2. Erste n.oe. Brandschaden-Versicherungsaktiengesellschaft, organizační složka pro ČR	U	Rakouská republika
3. CG Car-Garantie Versicherungs-Aktiengesellschaft organizační složka pro Českou republiku	N	Spolková republika Německo
4. GERLING - Konzern Všeobecná pojišťovací akciová společnost - organizační složka	N	Spolková republika Německo
5. Gothaer Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft, organizační složka pro ČR	N	Spolková republika Německo
6. HDI Industrie Versicherung AG, organizační složka	N	Spolková republika Německo
7. ING Životná poist'ovňa, a.s., pobočka pro ČR	Ž	Slovenská republika
8. Nationale-Nederlanden životní pojišť'ovna	Ž	Nizozemské království
9. XL INSURANCE COMPANY LIMITED, organizační složka	N	Spojené království VB a Sev.Irska
10. Coface Austria Kreditversicherung AG	N	Rakouská republika
11. QBE poist'ovňa, a.s. , pobočka	N	Slovenská republika
12. Wüstenrot pojišť'ovna, pobočka pro Českou republiku	N	Slovenská republika

Vysvětlivky:

U - pojišť'ovna poskytuje životní i neživotní pojištění

Ž - pojišť'ovna poskytuje pouze životní pojištění

N - pojišť'ovna poskytuje pouze neživotní pojištění